

تأثیر اقدامات پدافند غیر عامل بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ (با تأکید بر ماموریت معاونت اجتماعی ناجا)

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۲/۴/۱۴

دکتر عباس خورشیدی^۱، علی قنبری^۲، قادر زارع مهدوی^۳

چکیده

در طول تاریخ، همواره تأمین امنیت به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی حاکمان و دولتمردان بوده است. با گذشت اعصار و تغییر در جوامع بشری و ظهور فناوری‌های جدید، تهدیدهای پیش روی امنیت جوامع، نحوه سیاست‌های کشورهای استعمارگر و نوع جنگ‌ها نیز دچار تغییرات اساسی شده و نبردهای با تجهیزات و نفرات زیاد و جنگ‌های سخت، جای خود را به نبرد اندیشه و جنگ نرم داده‌اند. تمامی این موارد، ضرورت تغییر در نحوه سیاست‌های دفاعی کشورها به جهت آمادگی در برابر تهدیدهای نوین دشمنان را نشان می‌دهد. طبق نظر کارشناسان امر، بهترین راه مقابله با این تهدیدها و حفظ امنیت جوامع، مجموعه اقدامات پیشگیرانه‌ای است که در شمار پدافند غیرعامل قرار می‌گیرد.

جامعه آماری پژوهش، ۱۴۰ نفر از مدیران ارشد، میانی، اجرایی معاونت اجتماعی ناجا شاغل در شهر تهران با مدرک تحصیلی بالاتر از فوق لیسانس هستند که از این بین تعداد ۱۱۷ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه محقق ساخته بر روی آن‌ها اجرا گردید. برای تحلیل همبستگی بین اقدامات پدافند غیرعامل و امنیت اجتماعی شهر تهران، از آزمون همبستگی استفاده شد.

نتایج نشان می‌دهد که: تحلیل عاملی از وجود چهار عامل اصلی آموزش همگانی، مشارکت عمومی، تعامل با رسانه و فعالیت‌های علمی - اجتماعی حمایت می‌کند. یافته‌ها پیشنهاد می‌کند که سند راهبردی بر اساس روش BSC-SOWT می‌بایست تهیه شود تا با برنامه‌ریزی کوتاه مدت و بلند مدت، مشکلات مرتفع گردد.

واژگان کلیدی:

امنیت اجتماعی، پدافند غیرعامل، آموزش همگانی، مشارکت عمومی، رسانه، فعالیت‌های علمی و اجتماعی تهران، پلیس.

۱- استاد دانشگاه آزاد

۲- کارشناس ارشد پدافند غیر عامل

۳- کارشناس ارشد علوم سیاسی

مطالعه تاریخ جوامع بشری، حکایت از آن دارد که برخی از نیازهای انسان، علی‌رغم پیشرفت‌هایی که در سیر تاریخی او صورت گرفته، همچنان با وی همراه بوده و نه تنها از اهمیت آن کاسته نشده، بلکه ابعاد جدیدتری را به خود اختصاص داده که در گذشته مطرح نبوده است. یکی از مهم‌ترین این نیازها، نیاز به «امنیت» است. حکمای یونان باستان، اصلی‌ترین کار ویژه حکومت‌ها را، تحقق عدالت به منظور تأمین امنیت انسان‌ها قلمداد کرده‌اند (قالیباف، ۱۳۸۲: ۳۲).

از طرفی با پیشرفت بشر، رابطه دولت‌ها و ملت‌ها پیوسته در حال دگرگونی و تعریف مجدد است. انسان امروز، تمایل دارد در جامعه‌ای زندگی کند که در آن، دولت حضوری مؤثرتر، کارآمدتر و پاسخگوتر داشته باشد. دولت‌ها نیز مایلند به منظور جلب رضایت مردم و افزایش سرمایه اجتماعی، خدماتی را ارائه دهند که رضایت مردم و شهروندان را جلب کنند و به تبع آن سطح مشارکت آنان را در فعالیت‌های اجتماعی افزایش دهند. در این بین، سازمان‌های عمومی وظیفه دارند علاوه بر برآوردن نیازهای فردی، به نیازهای جامعه به‌عنوان یک کلیت نیز توجه داشته باشند. بر اساس قانون اساسی، بخشی از وظیفه برقراری امنیت و به ویژه امنیت داخلی و اجتماعی، بر عهده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران گذاشته شده به گونه‌ای که به موجب قانون «ناجا» مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۷ تشکیل، هدف و وظیفه اولیه آن، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی به عنوان اصلی‌ترین وظیفه آن مشخص گردیده است (قمری، ۱۳۸۸: ۷۵).

عوامل متفاوتی از قبیل جهانی شدن ابزارهای تهدید، محیط زندگی اجتماعی، حوزه قلمرو اعمال حاکمیت دولت ملی و محیط روانی و فکری افراد جامعه، تصمیم‌گیری تصمیم‌گیرندگان و نیروهای مسئول در برقراری نظم و امنیت، بطور مستقیم و غیرمستقیم در برقراری امنیت اجتماعی دخالت دارند. در این میان، ناجا به‌عنوان مجری قوانین و برقرار کننده نظم و امنیت اجتماعی در جامعه، بدون درک درست این محیط، قادر به تصمیم‌گیری و انجام اقدامات مثبت و موفق نخواهد بود (بزدان فام، ۱۳۸۸: ۱۴۱).

همچنین در شرایط فعلی، نظم عمومی و امنیت اجتماعی با تهدیدهای نوینی مواجه است که اسباب و ابزار مورد نیاز برای حفظ و تقویت آنها نیز باید متناسب با تحولات موجود باشد. قوه قهریه و قدرت پلیس که در گذشته تنها مظهر اقتدار دولت و توانایی کشور

محسوب می‌شد، اولویت خود را از دست داده و توجه به جنبه‌های نرم‌افزاری بحث امنیت سیر صعودی خود را طی می‌کند (احمدی، ۱۳۸۸: ۱۲۰).

بنابراین ناجا با توجه به این مأموریت قانونی خود، با بررسی دقیق عوامل محیطی و احصای تهدیدها و با هدف ارتقای آگاهی مردم، رویکرد پیشگیرانه را در پیش گرفته که اصل پدافند غیرعامل^۱ با مفهوم کلی "ایجاد آمادگی و دفاع در برابر تهاجم و تهدیدها بدون استفاده از سلاح و درگیری مستقیم" در دستور کار ناجا قرار دارد و همگام با برنامه‌های کلان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ در دهه سوم انقلاب در کنار سایر وظایف این نیرو، نقش پدافند غیر عاملی ناجا پر رنگ تر شده است.

بیان مسئله

با آغاز انقلاب علوم و فناوری‌ها به خصوص فناوری اطلاعات، ارتباطات، الکترونیک و رایانه در سال‌های اخیر، جنگ‌های نسل چهارم طراحی و در چند جنگ اخیر نیز تجربه شده است و سیر تکاملی خود را طی می‌کند. مشخصه‌های این نوع جنگ‌ها، شامل تأکید بر جنگ نرم (مانند جنگ روانی، جنگ رسانه‌ای و تبلیغاتی، جنگ اینترنتی و سایبری)، به‌کارگیری موضعی و مقطعی جنگ سخت (مانند جنگ با ضربات محدود برای تقویت و پشتیبانی جنگ نرم)، تأکید بر جنگ الکترونیک پیشرفته، تکیه بر شبکه گسترده و سامانه‌های پیشرفته و هوشمند سنجش از راه دور است. در این جنگ‌ها، انهدام زیرساخت‌های ملی و مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور در اولویت نخست اهداف تهاجم است و بر قطع ارتباط رهبری و مدیریت دفاعی و عمومی کشور با مردم و نیروهای دفاعی در گام نخست تهاجم تأکید می‌شود.

بر اساس اظهار نظر کارشناسان، الزامات و ویژگی‌های دفاع مؤثر در جنگ‌های نسل چهارم، ضرورت برنامه‌ریزی و آغاز طرح‌های جامع پدافند غیرعامل است که متأسفانه در کشور ما در دو دهه اول انقلاب، آن طور که باید، مورد توجه قرار نگرفته بود؛ ولی با مشخص شدن نقش حیاتی آن و با درایت فرماندهی معظم کل قوا و با فرمان ایشان، سازمان پدافند غیرعامل تشکیل و سیاست‌های کلی نظام در حوزه پدافند غیرعامل تدوین

1. Passive defense

شده است که قسمتی از این سیاست‌ها در حیطه وظایف نیروی انتظامی کشور است (رنجبر و دیگران، ۱۳۸۹).

با این توصیف، هدفی که این پژوهش به دنبال آن است، به همین حوزه از وظایف ناجا مربوط بوده و به دنبال بررسی نقش این تدابیر در برخورد با نسل جدید تهدیدهای پیش روی نظام و کشور و نیز بهبود عملکرد در مواجهه و پیشگیری از سایر تهدیدهای گذشته در بخش امنیت اجتماعی است. بنابراین سؤالی که به دنبال پاسخگویی به آن هستیم، نقش پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر مأموریت‌های معاونت اجتماعی در ایجاد امنیت اجتماعی است که در این راه با تکیه بر چهار اصل مهم پدافند غیرعاملی آموزش همگانی، مشارکت عمومی، تعامل با رسانه‌ها و فعالیت‌های علمی و اجتماعی پلیس برای پیشگیری از آسیب‌های هویتی و فرهنگی ناشی از جنگ نرم، تأثیر هر یک از این عوامل بر ایجاد امنیت اجتماعی پایدار در جامعه و غلبه بر تهدیدهای پیشروی آن بررسی خواهد شد.

ضرورت و اهمیت انجام پژوهش

امنیت، به مثابه یکی از پدیده‌های اساسی و بنیادین در زندگی اجتماعی است و از جمله نیازهای فردی و اجتماعی به شمار می‌رود. امروزه امنیت در توسعه همه جانبه کشور، نقش بسزایی داشته و احساس امنیت نیز، رشد و شکوفایی فعالیت‌های ارزشمند جامعه را در پی خواهد داشت.

در دوره گذر و انتقال، قوانین، آداب و رسوم و مناسبت‌ها دستخوش تغییر و تحولاتی می‌گردد و به تبع آن، سطح انتظارات مردم نیز تغییر می‌کند. به همین خاطر، نحوه برقراری ارتباط و روابط اجتماعی نیز می‌بایست متناسب با تغییرات، تحول یابد. سؤال اصلی ما این است که آیا اقدامات پدافند غیر عامل پلیس در تأمین امنیت اجتماعی می‌تواند، نقش داشته باشد یا خیر؟

بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه، تکامل جامعه و شکوفایی استعدادها، مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین امنیت و آرامش در جامعه نیست و توسعه اجتماعی، خلاقیت و تحرک اجتماعی اثر بخش، در سایه امنیت اجتماعی میسر است. با توجه به تغییر در نحوه سیاست‌ها و تهدیدهای استکبار جهانی در دهه‌های اخیر نسبت به کشور از طریق راه‌اندازی جنگ نرم و نقش حیاتی و تعیین کننده پدافند غیرعامل به عنوان

اصلی‌ترین راه مقابله با آن، ضرورت ایجاد می‌کند که همگام با سیاست‌های کلی نظام و سایر نهادهای برقرار کننده امنیت در کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نیز در این حوزه برنامه‌ریزی و گام بردارد. بنابراین مسئله اساسی این نوشتار راه‌های به کارگیری اصول و ملاحظات دفاع غیر عامل در برقراری امنیت اجتماعی تهران بزرگ با تأکید بر مأموریت‌های معاونت اجتماعی ناجا می‌باشد همچنین این مقاله در پی آن است تا با تمرکز بر اصول و ملاحظات دفاع غیر عامل پس از انجام مطالعات تحقیقی پیشنهادی لازم را ارائه نماید.

مبانی نظری تحقیق

مفهوم شناسی:

امنیت اجتماعی

بی شک امنیت اجتماعی را به مدد دو واژه امنیت و اجتماع که از ترکیب آنها حاصل آمده است، تعریف می‌نمایند. پیرامون امنیت، دو دیدگاه کلان نبود تهدید و کسب فرصت‌ها وجود دارند؛ به عبارت دیگر، امنیت در دو طیف نفی خطرات و دریافت منافع طرح گردیده است؛ به طوری که در صورت وجود دو شرط کلی، می‌توان تحقق امنیت را ادعا نمود. بر این اساس به حسب آن که مفعول امنیت چه باشد؛ فردی، گروهی، محلی، ملی، منطقه‌ای یا جهانی، وقتی خطری متوجه مفعول امنیت نباشد یا شرایط دریافت منافع آنان مهیا باشد، می‌توان از امنیت فردی، گروهی، امنیت محلی، ملی، امنیت منطقه‌ای یا جهانی صحبت نمود.

با پذیرش چنین معنایی از امنیت، آنچه موجب بحث و مناقشه است؛ مقتضیات، خصوصیات و ویژگی‌های مفعول امنیت است که نحوه تأمین امنیت را تعیین می‌کند. بنابراین برای درک مفهوم امنیت اجتماعی، لازم است به مفعول آن یعنی اجتماع نظر کرد.

امنیت اجتماعی از دیدگاه اندیشمندان مختلف

دیدگاه بوزان:

بوزان بحث خود را در باب امنیت اجتماعی، با بیان معنای ارگانیک نرفته در این تئوری آغاز می‌کند و معتقد است زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی به عنوان تهدید برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی که بر مبنای آن افراد خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند، می‌باشد؛ به بیان دیگر، امنیت اجتماعی معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشد. در واقع، آنچه باعث می‌شود گروه اجتماعی سامان گیرد، احساس وابستگی و تعلق است که میان اعضای گروه وجود دارد و به آنها کلیت یکپارچه‌ای می‌بخشد که مبنای تعریف اعضا، از من خویش خواهد بود و شناسایی دیگران به عنوان بیگانه و خارجی، پدیده‌ای است که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه، گردد. در واقع، هر عاملی که هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی قلمداد گردد، بیگانه است. بدین جهت بوزان، مفهوم ارگانیک امنیت اجتماعی را، هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف با امنیت هویت، تلقی می‌نماید (نوبدینیا، ۱۳۸۲: ۶۵).

دیدگاه مولر:

بیجورن مولر، در تعریفی نسبتاً مشابه با بوزان، امنیت اجتماعی را، قابلیت حفظ شرایط قابل پذیرش داخلی برای تکامل الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، انجمن‌ها، مذهب و هویت ملی می‌داند. بدین ترتیب از نظر وی، امنیت اجتماعی زمانی مطرح می‌شود که جامعه، تهدیدی در باب مؤلفه‌های هویتی خود احساس کند. مولر که چند سال بعد از بوزان، تعریف خود را ارائه کرد، به نظر می‌رسد برداشتی عام‌تر از امنیت اجتماعی دارد و تقریباً آن را مترادف با امنیت جامعه می‌داند که متشکل از گروه‌های مختلف است؛ در حالی که بوزان امنیت اجتماعی را همان امنیت گروه‌های اجتماعی با هویت یگانه می‌داند. مولر تهدید اصلی در امنیت اجتماعی را تهدید هویتی می‌داند و از این نظر با بوزان همراه است. منتهی برای مولر هویت جامعه مطرح است و برای بوزان هویت یگانه گروه اجتماعی. (رضایی، ۱۳۸۸: ۱۱۴).

دیدگاه ویور:

از نظر ویور امنیت اجتماعی بدان معناست که جامعه بتواند در شرایط تغییر و تهدیدات واقعی و محتمل، ویژگی‌های اساسی خود را حفظ نماید. ویور به ارتباط نزدیک هویت، جامعه و امنیت تأکید دارد و خاطر نشان می‌کند آنچه جامعه به دنبال آن است امنیت و هویت است و افراد جامعه نمی‌توانند نسبت به آنچه هویت آنها را تهدید می‌کند احساس مسؤولیت نداشته و آن را تنها به دولت واگذار نمایند. وی معتقد است تئوری امنیت اجتماعی بر هویت جمعی در مقیاس بزرگ مانند هویت‌های مذهبی و هویت‌های قومی متمرکز است که وظایفی مستقل از دولت دارند (نوید نیا، ۱۳۸۲: ۶۲). مشخص است که برداشت ویور از امنیت اجتماعی با برداشت مولر بیشتر همراه است. ویور نیز چند سال بعد از بوزان تعریف خود از امنیت اجتماعی را ارائه می‌دهد. در مجموع به نظر می‌رسد مولر و ویور به شدت متأثر از بوزان هستند و هر سه نفر تهدیدات هویتی را به مثابه تهدید امنیت اجتماعی قلمداد می‌کنند (رضایی، ۱۳۸۸: ۱۱۵).

دیدگاه صدیق سروستانی:

از نظر صدیق سروستانی، امنیت اجتماعی، آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه موظف است برای اعضای خود در زمینه‌های شغلی، اقتصادی، سیاسی و قضایی ایجاد کند. بنابراین امنیت اجتماعی چیزی نیست، جز حالتی از آسودگی خاطر مردم از ترس، تهدید، اضطراب و مصون ماندن جان، مال، ناموس، هویت و اعتقادات آنان، از هرگونه تهدید و تعرض مفروض. این تعریف به لحاظ عام بودن، آنقدر گسترش یافته که انواع امنیت جانی، شغلی، اقتصادی، سیاسی، قضایی، ناموسی، هویتی و اعتقادی را شامل می‌شود. در اینجا، صفت اجتماعی به عام‌ترین شکل آن به کار رفته و به برداشت دورکیمی کاملاً نزدیک شده است. لذا با برداشت مولر، ویور و خصوصاً بوزان کاملاً متفاوت می‌باشد. نکته دیگر اینکه این تعریف یک امنیت اجتماعی مطلق را هدف قرار داده در حالی که امنیت و امنیت اجتماعی مطلق نه امکان‌پذیر است و نه مطلوب (رضایی، ۱۳۸۸: ۱۱۵).

بر اساس برداشت‌های ارائه شده از امنیت اجتماعی، نظرها از یک سطح خاص به سطح عام ارائه شدند. ذکر این نکته لازم است که در امنیت اجتماعی عوامل مؤثر فراوانی وجود دارند که هر یک در بروز تهدیدات و یا در شدت یافتن آنها و گاه در ایجاد یک بحران در امنیت اجتماعی مؤثر هستند، اما باید به این نکته نیز توجه داشت که بسیاری از موضوعات

که در حوزه‌های اجتماعی رخ می‌دهند را نمی‌توان در شمار مباحث امنیتی و حتی امنیت اجتماعی طبقه‌بندی کرد.

آنچه ضروری است این است که، برای تعریف و تحدید این گونه موضوعات، باید شاخص‌هایی را بیان کرد تا بتوان آنها را در شمار مسائل امنیتی حوزه امنیت اجتماعی تعریف نمود. با توجه به نظریه‌های ارائه شده، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح امنیت اجتماعی، یکی از اصلی‌ترین شاخص‌ها، هویت است. بنابراین عواملی که هویت یک جامعه را با چالش جدی مواجه می‌کنند، تهدید وجودی برای امنیت اجتماعی تلقی می‌گردند (کلهر، ۱۳۸۸: ۶۴-۶۵). در این رابطه، جوامع، زمانی از امنیت اجتماعی برخوردارند که هویت آنها مورد تهدید واقع نشود. منظور از تهدید هویت جامعه، تهدیدی است که بقای جامعه را دچار مشکل می‌سازد. به عبارت دیگر، زمانی امنیت اجتماعی تهدید می‌شود که «ما»ی جامعه مورد تهدید جدی قرار می‌گیرد. با این نگاه، منظور از امنیت اجتماعی، تداوم پایدار هویت، منافع و منزلت اجتماعی گروه‌های اجتماعی و راه‌کارهای حل کشمکش‌های اجتماعی به عنوان سه مقوله اصلی در چارچوب فرهنگ هر جامعه است (غریباق زندگی، ۱۳۸۸: ۱۲). با این توصیف، امنیت اجتماعی به محافظت و پاسداری از احساسات و پیوندهای اجتماعی یا همان احساس «ما» نظر دارد که واحدهای اجتماعی را شکل می‌دهد (نویدنیان، ۱۳۸۴: ۴۴).

چندگانگی در مفهوم امنیت اجتماعی

اجتماع در ترجمه واژه لاتین Society در واقع به معنی جامعه = و نه اجتماع- است. دورکیم در تعریف جامعه بیان می‌دارد که جامعه عبارت است از افرادی که گرد هم جمع آمده‌اند و مناسبات و روابطی در میان آنها به وجود آمده که این روابط به وسیله مقررات، مؤسسه‌ها یا نهادهای اجتماعی مستحکم شده و برای اجرای این مناسبات و حفظ روابط، مکافات یا ضمانت اجرا وجود دارد. بر این اساس، وقتی همبستگی اجتماعی از خطرات و تهدیدات در امان بماند و شرایط دریافت منافع و امتیازات برایش مهیا باشد، امنیت اجتماعی برقرار است.

مارکس جامعه را مرکب از حاصل جمع روابط متقابل می‌داند که افراد در درون آنها قرار دارند. از نظر او روابط معینی، جنبه بنیادی دارند و همین‌ها مبنای تمیزگذاری

شکل‌های متفاوت جامعه را فراهم می‌سازد. اساسی‌ترین روابط اجتماعی، روابط تولیدی‌اند، همان روابطی اجتماعی که در درون خود، تولید زندگی مادی ایجاد می‌کردند. بر مبنای نظر مارکس، وقتی نیروهای تولیدی از خطرات و آسیب‌ها مصون بمانند یا دست‌اندرکاران در روابط تولیدی به کسب منافع خویش نایل گردند، امنیت اجتماعی تحقق یافته است.

پارسونز جامعه را متشکل از اجزایی می‌داند که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها نامیده می‌شود. بنابراین وقتی خرده سیستم‌ها به ایفای نقش‌های خویش پرداخته و آسیبی متوجه آنها نباشد یا همچنین امکان کسب فرصت‌ها برای انسجام خرده سیستم‌ها مهیا باشد، امنیت اجتماعی برقرار است.

چنانچه ملاحظه می‌گردد به استناد تعاریف جامعه، برداشت‌ها راجع به امنیت اجتماعی متعدد، گوناگون، و گاه متناقض خواهد بود. هر چند قصد نداریم که منکر چشم‌اندازهای گوناگون گردیم، اما برای رسیدن به اجماع نظری در حوزه معنایی امنیت اجتماعی، نباید از این نکته اساسی غافل بود که امنیت اجتماعی، گرچه از دو واژه امنیت و اجتماع حاصل آمده است، ولی الزاماً ترکیب حاصله، تمام خواص و خصوصیات عناصر متشکله را نخواهد داشت. در واقع، امنیت اجتماعی واقعی‌تری مستقل و جدید است که هر چند بر امنیت و اجتماع تکیه زده است، اما خود مفهوم جدیدی را هویت می‌بخشد که نیازمند نگاهی متفاوت است. از این رو، لازم است با نگرشی متفاوت و در عین حال مستقل از واژه‌های تشکیل‌دهنده آن به بحث و مطالعه راجع به امنیت اجتماعی پرداخته شود (نویسنده، ۱۳۸۴: ۳۶-۳۹).

از طرفی واژه‌های مستقلی چون Social security، Community security و Societal security همگی امنیت اجتماعی ترجمه شده‌اند که از لحاظ مفهومی معانی متفاوتی دارند و باید در انتخاب هر یک از آنان در جایگزینی امنیت اجتماعی دقت نمود. یکی از صورت‌های امنیت اجتماعی در واقع تأمین اجتماعی^۱ است که حکایت از حفظ فرد در مقابل خطراتی دارد که اجتماع آن را برای افراد رقم می‌زند؛ به عبارت دیگر، تأمین اجتماعی فرد را در مقابل خطراتی مانند بیکاری، فقر، گرسنگی، عدم دسترسی به بهداشت، آموزش و پرورش و ... که مسبب آن، زندگی جمعی است، حمایت می‌کند. این واژه با مقوله امنیت در مطالعات امنیت ملی بسیار فاصله داشته و به گونه‌ای می‌توان ادعا

1. Social security

نمود که از حوزه امنیت ملی خارج است. بنابراین تأمین اجتماعی فقط فرد را در مقابل مشکلاتی که به جهت زندگی در جامعه دامن گیر او گردیده است، حمایت نموده و در پی جبران آن بر می‌آید.

واژه امنیت انجمنی^۱ برای اولین بار توسط تونیس مورد استفاده قرار گرفت. این واژه هرچند، امنیت اجتماعی نیز ترجمه شده است، با این همه، تونیس چشم‌انداز خاصی را با به کارگیری این واژه در نظر دارد. تونیس اجتماع (Community) را مجموعه‌ای از افراد می‌داند که با یکدیگر دارای ارتباط چهره به چهره مستقیم، عاطفی و دلسوزانه هستند که بالطبع چنین جمعی از تعداد محدودی از افراد تشکیل می‌شود. تونیس مصداق اجتماع را در این تعریف، خانواده، گروه دوستان، یک روستا، گروه قومی یا مذهبی نام می‌برد. منظور تونیس از به کارگیری این واژه، بیان ضرورت حفظ و استمرار روابط چهره به چهره و مستقیم در چنین دسته‌جات اجتماعی می‌باشد. امنیت در اینجا به معنی مصون ماندن افراد عضو چنین گروه‌هایی از فرورپاشی یا گسیختگی روابط عاطفی و دلسوزانه است. تونیس، اعتقادی به ابزارهای نظارت بیرونی و قانونی در برقراری امنیت در اجتماع ندارد؛ چرا که افراد آنقدر به یکدیگر نزدیک هستند و دائم در معرض نگاه مستقیم یکدیگر قرار می‌گیرند که همین نوع ارتباط، موجب کنترل آنها شده و نیازی به ابزارهای رسمی نیست. این صورت از امنیت اجتماعی، به نوعی با بیان تونیس، وارد دایره مفهوم امنیت ملی می‌گردد، اما از آنجا که نوع خاصی از زندگی جمعی را در نظر می‌آورد تنها می‌تواند در بخشی از مطالعات مورد توجه قرار گیرد. اما شکل دیگری از امنیت اجتماعی، معادل با امنیت اجتماعی شده^۲ است که مراد از آن، نوعی از امنیت است که با بسیاری از عناصر معنوی و ارزش‌های مهم و حیاتی یک جامعه پیوند می‌خورد (کلهر، ۱۳۸۸: ۶۲-۶۳). بوزان و ویور برای اولین بار این واژه را مورد استفاده قرار داده‌اند. قصد آنان از به کارگیری این واژه، پوشش دادن به ابعاد و جنبه‌هایی از حیات اجتماعی است که در سایه امنیت ملی تأمین نشده است. امنیت ملی به حفظ فیزیکی، ملموس و عینی سرزمین مشخصی که تحت حاکمیت دولت مشروعی قرار دارد، نظر دارد. از این دیدگاه، جنبه‌های نامحسوس، درونی و معنوی افراد تحت حاکمیت دولت مورد توجه قرار نگرفته است. در

1. Community security
2. Societal security

تأمین چنین ابعادی از امنیت که از آن به عنوان هویت یاد می شود به طرح امنیت اجتماعی پرداخته‌اند. همان طور که مشاهده می شود امنیت اجتماعی معانی و مفاهیم مختلف، متفاوت و گوناگونی دارد که گاه در تضاد با یکدیگر قرار می گیرند (همان، ۶۳).

پدافند غیر عامل در حیطه وظایف معاونت اجتماعی ناجا

با توجه به اینکه موضوع این مقاله بررسی اقدامات پدافند غیر عاملی پلیس با تأکید بر مأموریت‌های معاونت اجتماعی ناجا و تأثیر آن بر مقوله امنیت اجتماعی است، آشنایی با وظایف و مأموریت‌های این معاونت با رویکرد پدافند غیر عامل ضروری به نظر می رسد. بنابراین چهار محور اصلی فعالیت‌های آن در حوزه اقدامات پدافند غیر عاملی برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن مشخص شده و اقدامات صورت گرفته در هر بخش توصیف خواهد شد که ضامن برقراری امنیت اجتماعی کشور هستند.

شناخت علمی و دقیق پدیده‌ها و مسائل اجتماعی در حوزه تعاملی امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، علل و عوامل تهدید کننده امنیت روانی جامعه، تلاش در جهت ارتقای آگاهی‌ها و گسترش فرهنگ خودکنترلی، قانون‌گرایی، انضباط و پیشگیری اجتماعی و کمک به تعمیق و استقرار بنیان‌های نظم و امنیت و حفظ و ارتقای آن توسط اقدامات پلیس و تعاملات آن، از طریق ظرفیت‌سازی و ایجاد فرصت همکاری با اقشار مختلف اجتماعی، دستگاه‌ها و نهادهای دخیل در تولید و نگهداری نظم و امنیت اجتماعی با رویکرد جامعه محوری ناجا از جمله مأموریت‌های معاونت اجتماعی ناجا هستند.

پدافند غیر عامل از نگاه مقام معظم رهبری

امروزه با توجه به تغییر مفهوم امنیت به یک مفهوم چند بعدی، نوع تهدیدات نیز تغییر خواهد کرد و شناخت درست و دقیق تهدیدات ما را در تأمین هر چه بیشتر امنیت کمک خواهد نمود. اما اکنون مهم این است که ببینیم در این مقطع در چه شرایطی قرار داریم و چه موضوعات محوری برای رهبر انقلاب مهم است.

با توجه به آفت‌های جنگ نرم، عملیاتی نکردن راهبردهای حکیمانه و هوشمندانه رهبر انقلاب و عملیاتی نکردن رهنمودهای ایشان، خطرناک خواهد بود.

اگر بخواهیم بدانیم انقلاب اسلامی ایران در چه مقطعی قرار دارد باید به تعبیر رهبری

استناد کرد، چرا که ایشان انقلاب اسلامی را به ۵ مرحله تقسیم کرده اند. پیروزی انقلاب اسلامی، استقرار نظام اسلامی، اسلامی شدن دولت و مجموعه دستگاه‌های نظام، اسلامی شدن جامعه و تشکیل جامعه جهانی اسلامی، ۵ مرحله ای است که رهبر انقلاب اسلامی از آن نام برده‌اند و سخت‌ترین مرحله آن نیز، اسلامی شدن دولت و مجموعه دستگاه‌های نظام است.

استادان دانشگاه‌ها به عنوان فرماندهان جنگ نرم، با آموزش و تربیت نیروی انسانی جهت اداره جامعه اسلامی، نقش اساسی در اسلام محور نمودن عملکرد دولت و مجموعه دستگاه‌های نظام دارند.

امروزه می‌بایست نگاهمان به صحبت‌ها و بیانات رهبر انقلاب بوده و با توانمندی و استعدادهایی که در جامعه داریم بتوانیم با فراهم نمودن بسترهای توسعه و ایجاد یک جامعه امن، گام بلندی در رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلاب برداریم. در این میان، استادان دانشگاه می‌توانند نقش مهمی ایفا نموده و در تمامی عرصه‌ها به ویژه عرصه جنگ نرم به عنوان افسران و فرماندهان جنگ نرم عمل کنند.

آموزش همگانی:

به فعالیت‌های از پیش طرح‌ریزی شده‌ای گفته می‌شود که هدف از آن ایجاد یادگیری در یادگیرندگانی است که تعداد آنها بسیار زیاد است و محدودیت نسبی و جنسیتی ندارند. (اسکندری، ۱۳۸۹: ۹۶)

مشارکت عمومی:

مشارکت عمومی به معنای افزایش نقش شهروندان در یکی از مهم‌ترین ساختارهای نظام سیاسی یعنی پلیس است که این افزایش درنهایت به مردمی کردن دیوان‌سالاری پلیس می‌انجامد. (رحمانی‌پناه، ۱۳۸۷: ۶۱)

رسانه:

رسانه را می‌توان هرگونه وسیله ارتباطی و اطلاعاتی، به هر شکلی که باشد تعریف کرد. از سوی دیگر، رسانه‌ها محمل‌هایی برای پیام محسوب می‌شوند. رسانه‌های جمعی نیز شامل

وسائل عمومی ارتباطی هستند که پیام‌های دیداری، شنیداری و نوشتاری یا هر سه را به طور مستقیم به سوی گیرندگان پیام یعنی مخاطبان ارسال می‌کنند. در تعریفی دیگر، رسانه‌ها وسائلی هستند که در کنار نهادهای دیگر، در ساختن و شکل دادن به طرز تفکر جامعه نقش مهمی ایفا می‌کنند. (یادگاری و مصلحتی، ۱۳۸۸: ۲۳)

فعالیت‌های علمی و اجتماعی:

شامل مجموعه مطالعات علمی و اجتماعی در حوزه برآورد، افکارسنجی و رصد فضای مجازی است.

پیشینه تجربی تحقیق

رویکرد نوین اندیشمندان در موضوع امنیت اجتماعی به همین چند دهه اخیر برمی‌گردد و مقوله پیشگیری و مقابله با تهدیدهای پیش روی آن، با استفاده از اقدامات پدافند غیرعامل نسبت به خود، موضوعی است که بیشتر پژوهش‌های دو دهه اخیر را در زمینه امنیت شامل می‌شود. از طرفی با پی بردن دولتمردان و مسؤلان به اهمیت کارکرد اقدامات پدافند غیرعامل در موضوع امنیت اجتماعی و ضرورت بازنگری در سیاست‌ها و برنامه‌های پلیس، اقبال عمومی برای بررسی زوایای مختلف این موضوع فراهم آمده است. در اینجا تعدادی از این پژوهش‌ها را با رویکرد نوین به امنیت اجتماعی و تأثیر اقدامات پدافند غیرعاملی در حوزه امنیت اجتماعی بررسی می‌کنیم:

نتیجه	عنوان پژوهش	محقق
تزلزل هویتی و ساخته شدن هویت جدید با ملاک و معیارهای غیر ارزشی و غرب‌گرایانه تهدیدی برای امنیت اجتماعی و به تبع آن امنیت ملی خواهد داشت.	امنیت اجتماعی و هویت	احمدی‌مقدم (۱۳۸۹)
- میانگین ناامنی استان تهران ۸۴/۶۲ می‌باشد که در مقایسه با احساس ناامنی کل کشور بیشتر است. - جایگاه احساس امنیت تهران در کل مراکز استان‌ها ۲۶ است که جایگاه خوبی محسوب نمی‌شود. - میزان عملکرد نیروی انتظامی تهران به دیگر مراکز استان‌ها ۷۱/۶۵ می‌باشد که نشان‌دهنده رتبه هفتم استان تهران است.	بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان تهران بزرگ	ملفت و کرامتی (۱۳۸۳)

<p>-آموزش همگانی از طریق پلیس در خصوص امنیت و ارائه راهکارهای همکاری متقابل مردم و پلیس و تشکیل کانون‌های آموزش مردمی و کمیته‌های خاص.</p> <p>-توجه به کارکرد نهادهای فرهنگی در جامعه و ارتباط مستمر آنها با بحث آموزش و ترویج آن در جامعه.</p> <p>-ایجاد روحیه وحدت و همدلی و انسجام میان مردم و نهادهای حکومتی در موضوع نظم و امنیت.</p> <p>-پوشش رسانه‌ای در تقویت و تشویق مردم در خصوص مشارکت آنها در افزایش امنیت اجتماعی.</p> <p>-ایجاد حلقه‌های همبستگی بین نهادهای متولی حفظ امنیت با مردم، به ویژه از طریق پایگاه‌های مردمی چون بسیج، مساجد، شوراها و غیره.</p> <p>-تعامل مطلوب پلیس با جوانان از طریق تاسیس مراکز آموزشی، تفریحی، مشاوره‌ای و غیره.</p>	<p>راه‌های مشارکت مردم در افزایش امنیت اجتماعی</p>	<p>نظری (۱۳۸۹)</p>
<p>-تولید اجتماعی است که با میزان احساس مسئولیت و مشارکت اجتماعی ارتباط نزدیکی دارد.</p>	<p>نقش مشارکت مردمی در تقویت امنیت اجتماعی</p>	<p>منظمی تبار (۱۳۸۵)</p>
<p>-رسانه‌ها می‌توانند مردم را با انواع خطراتی که امنیت اجتماعی را تهدید می‌کنند آشنا سازند و مراقبت‌های لازم را به آنها بیاموزند و افراد را برای حفظ و تأمین امنیت اجتماعی ترغیب و راهنمایی کنند</p>	<p>آموزش رسانه‌ای تأمین و حفظ امنیت اجتماعی</p>	<p>سلطانی فر (۱۳۸۷)</p>
<p>-نقش رسانه‌ها در ایجاد فضای تفسیر عقلایی از رخدادها و افزایش امنیت اجتماعی جامعه.</p> <p>-نقش رسانه‌ها در جامعه‌پذیر کردن افراد و ایجاد یکپارچگی و هماهنگی اجتماعی و افزایش امنیت اجتماعی جامعه.</p> <p>-نقش رسانه‌ها در ایجاد وجدان جمعی و فرهنگ ملی و افزایش امنیت اجتماعی جامعه.</p> <p>-نقش رسانه‌ها در دادن اطلاعات صحیح در اقدامات پیشگیرانه از ارتکاب جرایم و جلوگیری از آسیب‌های فردی و اجتماعی و افزایش امنیت اجتماعی جامعه.</p>	<p>امنیت اجتماعی و رسانه‌های گروهی</p>	<p>سماکوش و مهدی پور طاهری (۱۳۸۱)</p>

اهداف پژوهش

۵۶

هدف کلی از انجام این تحقیق، تبیین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا (با تأکید بر مأموریت‌های معاونت اجتماعی) در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰

شمسی است که به اهداف جزئی زیر تقسیم می‌شود:

- ۱- تبیین اقدام‌های پدافند غیر عاملی ناجا (با تأکید بر آموزش همگانی ناجا) در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰.
- ۲- تبیین اقدام‌های پدافند غیر عاملی ناجا (با تأکید بر به‌کارگیری مشارکت عمومی در ناجا) در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰.
- ۳- تبیین اقدام‌های پدافند غیر عاملی ناجا (با تأکید بر تعامل رسانه‌ای ناجا) در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰.
- ۴- تبیین اقدام‌های پدافند غیر عاملی ناجا (با تأکید بر فعالیت‌های علمی - اجتماعی ناجا) در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰.

فرضیه‌های تحقیق

صرف نظر از فرض اصلی (فرضیه اول) که به عنوان فرضیه اصلی در اکثر تحقیقات اجتماعی در نظر گرفته می‌شود، در این تحقیق فرضیات فرعی در چهار حوزه تقسیم شده‌اند: ۱- حوزه آموزش همگانی، ۲- مشارکت عمومی، ۳- رسانه، ۴- فعالیت‌های علمی اجتماعی که فرضیات دوم، سوم، چهارم و پنجم را در بر می‌گیرند. مجموع فرضیات مطرح شده در این تحقیق عبارت‌اند از:

- فرضیه اول: بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا (با تأکید بر مأموریت‌های معاونت اجتماعی) و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه مستقیم وجود دارد.
- فرضیه دوم: بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر آموزش همگانی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه مستقیم وجود دارد.
- فرضیه سوم: بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر به‌کارگیری مشارکت عمومی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه مستقیم وجود دارد.
- فرضیه چهارم: بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر تعامل با رسانه‌ها و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه مستقیم وجود دارد.
- فرضیه پنجم: بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر فعالیت‌های علمی-اجتماعی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه مستقیم وجود دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق مطالعه حاضر، توصیفی از نوع همبستگی به شمار می‌رود و از آنجا که به بررسی تأثیر اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران می‌پردازد؛ نتایج حاصل از این مطالعه، قابل استفاده برای برنامه‌ریزی در تحقیقات کاربردی محسوب می‌شود.

کلیه مدیران ارشد، میانی، اجرایی و کارشناسان معاونت اجتماعی ناجا، شاغل در شهر تهران که در زمینه امنیت اجتماعی و پدافند غیرعامل صاحب‌نظر هستند، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند. حجم نمونه این پژوهش براساس فرمول اچ. اس. بولا و از تعداد ۱۱۷ نفر به دست آمد. این حجم نمونه براساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از میان جامعه آماری انتخاب شد. در نمونه‌گیری تصادفی ساده به هر یک از افراد جامعه احتمال مساوی داده می‌شود تا در حجم نمونه قرار گیرند. انتخاب نمونه تصادفی ساده را به دو شیوه می‌توان انجام داد: شیوه اول به صورت تصادفی و شیوه دوم با استفاده از جدول اعداد تصادفی (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۸۰). در این پژوهش برای انتخاب حجم نمونه از شیوه تصادفی استفاده شده است.

فرم ۷۱ ماده‌ای پرسشنامه که توسط محقق ساخته شده است، در این پژوهش برای تعیین میزان تأثیر هریک از اقدامات پدافند غیرعاملی پلیس امنیت اجتماعی در برقراری امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ از دید مدیران ارشد، میانی، اجرایی و کارشناسان معاونت اجتماعی ناجا شاغل در شهر تهران استفاده شد.

برای روایی محتوای این پرسشنامه از اقدامات ذیل استفاده گردیده است:

- بهره‌گیری از دیدگاه‌های کارشناسان و اساتید؛
 - مطالعه تحقیقات مربوط به پلیس و پدافند غیرعامل؛
 - بررسی ادبیات نظری و کتب و منابع موجود.
- برای این منظور با استفاده از داده‌های حاصل از پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون و اعتبارسنجی شاخص‌ها و بهره‌گیری از نظرهای استادان و کارشناسان، شاخص‌ها بهبود یافته و پرسشنامه اصلی مجدداً تنظیم گردیده است.

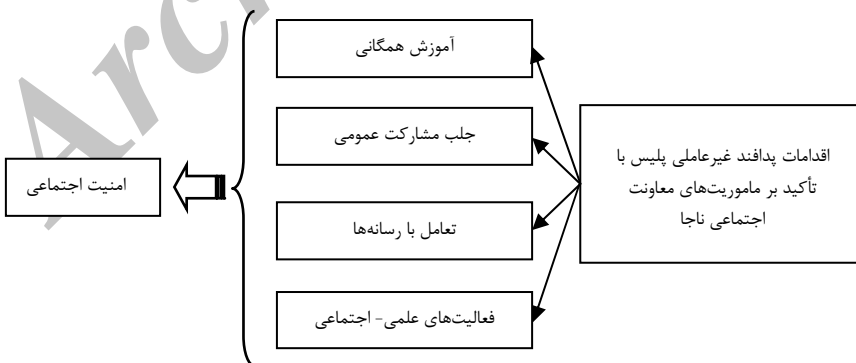
جهت اطمینان از پایایی پرسشنامه، ۱۱۷ نفر مورد سنجش قرار گرفتند. جهت برآورد پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ (ضریب هم‌هنگی درونی سؤالات) استفاده شده

است. که ضریب اعتبار کل این پرسشنامه (مربوط به همه مقیاس‌ها) ۰/۹۶ می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت پرسشنامه از پایایی خوبی برخوردار می‌باشد.

تحلیل آماری

در این تحقیق، یافته‌های توصیفی با توجه به گروه‌های اجتماعی دارای هویت متمایز (گروه‌های سنی، جنسی و تحصیلی) به دست آمده و توصیف شده‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که بیشترین سن جمعیت نمونه بین ۳۱-۴۰ سال، ۱۳/۷ درصد جزء مدیران ارشد، ۲۸/۲ درصد جزء مدیران میانی، ۲۸/۲ درصد جزء مدیران اجرایی و ۲۹/۹ درصد کارشناس می‌باشد. ۷۳/۵ درصد کل جمعیت نمونه را مردان و ۲۶/۵ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. توزیع فراوانی جمعیت نمونه بر حسب مدرک تحصیلی، نشان داد که ۸۲/۱ درصد دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و ۱۷/۹ درصد دارای مدرک دکتری هستند. در پژوهش حاضر به منظور رد یا قبول فرضیه‌ها از تحلیل رگرسیون استفاده شده است. بر اساس این آزمون، رفتار متغیر وابسته را با آگاهی از مقادیر و مشخصات متغیرهای مستقل محاسبه که با توجه به ضرایب پیرسون به دست آمده در چهار فرضیه پژوهش و معنادار بودن آنان می‌توان پی برد که فرضیه اصلی مورد تأیید قرار گرفته است.

الگوی مفهومی تحقیق

پاسخ فرضیه اول

بر اساس این فرضیه مبنی بر این که بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر آموزش همگانی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه وجود دارد؛ داده‌های مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه معناداری بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر آموزش همگانی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ وجود دارد. از طرفی، طبق داده‌های مندرج در جدول ۲، با توجه به مقدار ۰/۸۳۸ که برای ضریب پیرسون به دست آمده، نشان‌دهنده تأثیر ۰/۸۳۸ آموزش همگانی بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ است که نشان از همبستگی بالای دو متغیر دارد. همچنین علامت ** در خروجی SPSS نشان می‌دهد که این رابطه با احتمال ۹۹ درصد معنادار است.

جدول ۱: جدول تأثیر آموزش همگانی بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه

بر اساس آزمون رگرسیون

سطح معناداری (sig)	آمار t	ضریب Beta	تأثیر آموزش همگانی بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ
۰/۰۰۰	۱۶۰۵۸	۸۳۸	

جدول ۲: آزمون رابطه همبستگی بین آموزش همگانی و امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه

پاسخ فرضیه دوم

بر اساس این فرضیه مبنی بر این که بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر به کارگیری مشارکت عمومی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه وجود دارد؛ داده‌های مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه معناداری بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر به کارگیری مشارکت عمومی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ وجود دارد. از طرفی طبق داده‌های مندرج در جدول ۴، با توجه به مقدار ۰/۸۲۳ که برای ضریب پیرسون به دست آمده، نشان‌دهنده تأثیر ۰/۸۲۳ مشارکت عمومی بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ است که نشان از همبستگی بالای دو متغیر دارد. همچنین علامت ** در خروجی SPSS نشان می‌دهد که این رابطه با احتمال ۹۹ درصد معنادار است.

جدول ۳: جدول تأثیر مشارکت عمومی بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه بر اساس آزمون رگرسیون

تأثیر مشارکت عمومی بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ	ضریب Beta	آمار t	سطح معناداری (sig)
	۰.۸۲۳	۱۵.۱۱۱	۰/۰۰۰

جدول ۴: آزمون رابطه همبستگی بین مشارکت عمومی و امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه

پاسخ فرضیه سوم

بر اساس این فرضیه مبنی بر این که بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر تعامل با رسانه‌ها و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه وجود دارد؛ داده‌های مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه معناداری بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر تعامل با رسانه‌ها و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ وجود دارد. از طرفی طبق داده‌های مندرج در جدول ۶، با توجه به مقدار ۰/۸۹۷ که برای ضریب پیرسون به دست آمده، نشان‌دهنده تأثیر ۰/۸۹۷ تعامل با رسانه‌ها بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ است که نشان از همبستگی بالای دو متغیر دارد. همچنین علامت ** در خروجی SPSS نشان می‌دهد که این رابطه با احتمال ۹۹ درصد معنادار است.

جدول ۵: جدول تأثیر تعامل با رسانه‌ها بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد

مطالعه بر اساس آزمون رگرسیون

تأثیر رسانه‌ها بر امنیت اجتماعی	ضریب Beta	آمار t	سطح معناداری (Sig)
شهر تهران بزرگ	۸۹۷	۲۱.۱۹۱	۰/۰۰۰

جدول ۶: آزمون رابطه همبستگی بین تعامل با رسانه‌ها و امنیت اجتماعی تهران بزرگ در

نمونه مورد مطالعه

پاسخ فرضیه چهارم

بر اساس این فرضیه مبنی بر این که بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر فعالیت‌های علمی-اجتماعی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه وجود دارد؛ داده‌های مندرج در جدول ۷ نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه معناداری بین اقدام‌های پدافند غیرعاملی ناجا با تأکید بر فعالیت‌های علمی-اجتماعی و امنیت اجتماعی و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ وجود دارد. از طرفی طبق داده‌های مندرج در جدول ۸، با توجه به مقدار ۰/۸۰۶ که برای ضریب پیرسون بدست آمده، نشان‌دهنده تأثیر ۰/۸۰۶ فعالیت‌های علمی-اجتماعی بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ است که نشان از همبستگی بالای دو متغیر دارد. همچنین علامت ** در خروجی SPSS نشان می‌دهد که این رابطه با احتمال ۹۹ درصد معنادار است.

جدول ۷: جدول تأثیر فعالیت‌های علمی - اجتماعی بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه بر اساس آزمون رگرسیون

تأثیر فعالیت‌های علمی - اجتماعی	ضریب Beta	آمار t	سطح معناداری (sig)
بر امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ	۰.۸۰۶	۱۴.۲۱۴	۰/۰۰۰

جدول ۸: آزمون رابطه همبستگی بین فعالیت‌های علمی - اجتماعی و امنیت اجتماعی تهران بزرگ در نمونه مورد مطالعه

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی مطالعه حاضر، تبیین اقدامات پدافند غیر عامل معاونت اجتماعی در امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ بوده است. نتایج حاصل از تحلیل فرضیه‌های فرعی نشان‌دهنده میزان تأثیر و اثربخشی اقدامات پدافند غیر عامل بر امنیت اجتماعی است. ۷۱/۲ درصد از کارشناسان تأثیر تعامل با رسانه‌ها را بر امنیت اجتماعی شهر تهران زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند که در مورد مشارکت عمومی ۶۱/۴ درصد، فعالیت‌های علمی - اجتماعی ۶۰/۱ درصد و آموزش همگانی ۵۶/۰ درصد است. همچنین به نظر ایشان از بین تمامی شاخص‌ها شاخص "نقش رسانه در مقابله با عملیات روانی دشمن" بیشترین تأثیر را بر امنیت اجتماعی شهر تهران دارد.

همچنین از تحلیل رگرسیونی و آزمون همبستگی نیز مقادیر بسیار خوبی برای ضریب پیروان تمامی شاخص‌ها به‌دست آمده که همان‌طور که اشاره شد ۰/۸۹۷ برای تعامل با رسانه‌ها، ۰/۸۳۸ برای آموزش همگانی، ۰/۸۲۳ برای مشارکت عمومی و ۰/۸۰۶ برای فعالیت‌های علمی - اجتماعی است که همگی در سطح بالایی قرار دارند و سطح معناداری همگی آن‌ها ۰/۰۰ است.

بدین ترتیب، نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که بین اقدام‌های پدافند غیر عاملی ناجا و امنیت اجتماعی شهر تهران بزرگ در دهه ۸۰ رابطه معناداری وجود دارد.

پیشنهاد‌های تحقیق

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، به نظر می‌رسد نقش اقدامات پدافند غیر عامل در حوزه برقراری امنیت اجتماعی در عصر حاضر غیر قابل انکار بوده و نیروی پلیس باید هر چه بیشتر بر این امر اهتمام ورزیده و توسعه هر چه بیشتر آن را در سیاست‌های آتی خود قرار دهد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که:

- شناخت آسیب‌های اجتماعی و اولویت‌بندی آنها به عنوان اولین گام در اجرای پدافند غیر عامل در مقابله با تهدیدهای پیش روی امنیت اجتماعی.

- برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت (تدوین سند استراتژی به روش BSC-SWOT) در خصوص مقابله با جنگ رسانه‌ای نظام سلطه و اجرای طرح‌های اطلاع‌رسانی بین‌المللی. بهره‌گیری از فناوری برتر رسانه‌ای و امکانات نوین ارتباطی در جهت مقابله با هجوم

رسانه‌ای.

- افزایش همگرایی میان مؤلفه‌های تأثیرگذار در جامعه پذیری افراد.

۶۵

- برنامه‌ریزی در جهت پیشگیری اجتماعی، با استفاده از ساز و کارهای آموزشی به عنوان یک فرایند اثربخش و کم‌هزینه.

- مدیریت قوی در نحوه تحلیل و تبیین اخبار از رسانه‌ها برای انجام عملیات روانی در مقابل تهدیدهای نرم پیش روی امنیت اجتماعی.

- برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های افزایش دهنده اقتدار پلیس در رسانه‌ها به جهت بالا بردن سطح اعتماد عمومی نسبت به پلیس و پیشبرد اهداف عملیات روانی.

- بهره‌گیری فرماندهان و مدیران رده بالا از نتایج علمی به دست آمده در سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های خود در همه زمینه‌ها به ویژه پدافند غیرعامل.

فهرست منابع:

- احمدی، محمدحسین. (۱۳۸۸) بررسی نقش پلیس در احساس امنیت دانش آموزان شهر تهران (دختر و پسر). فصلنامه پلیس زن، دانشگاه علوم انتظامی.

- احمدی‌مقدم، اسماعیل. (۱۳۸۹)، امنیت اجتماعی و هویت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا.

- اسکندری، حمید. (۱۳۸۹)، دانستنی‌های پدافند غیرعامل (ویژه مدیران و کارشناسان)، تهران، بوستان حمید.

- کریمائی، علی اعظم. (۱۳۸۹)، نقش نیروی انتظامی در تامین امنیت اجتماعی؛ ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.

- اکبری، عباس. (۱۳۸۹)، پدافند غیرعامل در برخی از جنگ‌های گذشته و اخیر، قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص).

- بیرو، آلن. (۱۳۶۶)، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران، مؤسسه کیهان. - بنی‌عامریان، جواد. (۱۳۸۷)، امنیت داخلی و دفاع شهری، تهران، معاونت آموزش دانشگاه علوم انتظامی.

- بیابانی درواری، غلامحسین. (۱۳۷۶)، نقش اثرات فرهنگی رسانه‌ها در امنیت اجتماعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علوم انتظامی.

- حسینی، سیدعلی؛ سهل‌آبادی، محسن. (۱۳۸۷)، پلیس و آموزش همگانی، تهران، معاونت آموزش ناجا.
- خومحمدی، سعید. (۱۳۸۲)، ارزش‌ها و امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد سوم، معاونت اجتماعی ناجا.
- ربیعی، علی. (۱۳۸۴)، مطالعات امنیت ملی - مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- رحمانی‌پناه، علی. (۱۳۸۷)، مشارکت عمومی در ناجا، تهران، معاونت آموزش ناجا.
- رضایی، محمد حسین. (۱۳۸۸)، مسایل و راه‌کارهای تقویت امنیت اجتماعی در ایران، مجموعه مقالات ویژه همایش علمی - پلیس، امنیت و چشم‌انداز ۱۴۰۴، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- رنجبر، غلام؛ کریمی، حسن؛ قنبری، علی. (۱۳۸۹)، پدافند غیرعامل در سه دهه اول انقلاب، تهران، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه. (۱۳۸۰)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، انتشارات آگاه.
- سماکوش، مرضیه، مهدی پورطاهری، حوری. (۱۳۸۱)، امنیت اجتماعی و رسانه گروهی، نشریه معاونت اجتماعی مازندران، نیروی انتظامی شهرستان بابل.
- سعیدی، محمدرضا. (۱۳۸۲)، درآمدی بر مشارکت مردمی و سازمان‌های غیردولتی، تهران، انتشارات سمت.
- سلطانی‌فر، محمد. (۱۳۸۷)، آموزش رسانه‌ای تامین و حفظ امنیت اجتماعی، نشریه کارآگاه، شماره ۳.
- غرایاق زندی، داود. (۱۳۸۸)، تحول کارکردهای پلیس در پرتو نظریه‌های امنیت خرد، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، شماره دوم، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- قالیباف، محمدباقر. (۱۳۸۲)، کنکاشی بر جنبه‌های مختلف امنیت عمومی و پلیس (مجموعه مقالات ۱)، دانشگاه علوم انتظامی و دفتر مطالعات امنیت عمومی فرماندهی انتظامی تهران بزرگ، معاونت پژوهش.
- قمری، یوسف. (۱۳۸۸)، پلیس، امنیت و قانونگذاری، مجموعه مقالات ویژه همایش علمی پلیس، امنیت و چشم‌انداز ۱۴۰۴، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، گروه

مطالعات امنیت اجتماعی.

- کلهر، رضا. (۱۳۸۸)، درآمدی بر امنیت انتظامی، تهران، سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.

۶۷

- منظمی تبار، جواد. (۱۳۸۵)، نقش مشارکت مردمی در تقویت امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره اول، دانشگاه علوم انتظامی.

- موحدی‌نیا، جعفر. (۱۳۸۸)، اصول و مبانی پدافند غیرعامل، تهران، دانشگاه صنعتی مالک اشتر.

- ملتفت، حسن، کرامتی، مهدی. (۱۳۸۳)، بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان تهران بزرگ، معاونت اجتماعی ناجا.

- نباتی، عزت‌الله. (۱۳۸۸)، مبانی پدافند غیرعامل، تهران، معاونت پژوهش دانشکده علوم و فنون فرایبی.

- نجیبی ربیعی، مریم. (۱۳۸۱)، بررسی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی، رساله دکتری، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی.

- نظری، احسان. (۱۳۸۹)، راه‌های مشارکت مردم در افزایش امنیت اجتماعی، ماهنامه دادرسی، شماره ۷۹، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

- نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۱۹، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۴)، چندگانگی امنیت: امنیت ملی، عمومی و امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره دوم و سوم، معاونت اجتماعی ناجا.

- نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۸)، امنیت اجتماعی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- یادگاری، علی‌اصغر؛ مصلحتی، حسین. (۱۳۸۸)، رسانه و کارکرد آن در ناجا، تهران، معاونت آموزش ناجا.

- یزدان فام، محمود. (۱۳۸۸)، جهانی شدن، امنیت و پلیس، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، شماره دوم، پژوهشکده مطالعات راهبردی.